

Genç, M. A. (2017). Görsel Sanatlarda Yetenekli Öğrenciler ile Zihinsel Yetenekli Öğrencilerin Resim Becerilerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 679-692.

Geliş Tarihi: 19/11/2016

Kabul Tarihi: 06/04/2017

GÖRSEL SANATLARDA YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İLE ZİHİNSEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN RESİM BECERİLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Mehmet Ali GENÇ*

ÖZET

Ortalama üstü yetenek, motivasyon ve yaratıcılık gibi birçok özelliğiyle diğer öğrencilerden farklı olan üstün yetenekli öğrenciler, genel olarak zihinsel, müzik ve görsel sanatlar yetenek alanlarında kendilerini gösterirler. Görsel sanatlar alanı öğrencileri, görsel yetenek özelliklerine sahip olmanın yanında, zihinsel yetenek alanı öğrencileri ile ortak özelliklere de sahiptir.

Bu çalışmada üstün yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyacını karşılayan Bilim ve Sanat Merkezine devam eden görsel sanatlar alanı ile zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin resimleri karşılaştırılmıştır. Çalışmada ilkökul dördüncü sınıf düzeyindeki öğrencilere var olan gerçek bir görüntü ile imgesel bir görüntüye dayalı resim çalışması yaptırılarak çıkan resimler değerlendirilmiştir. Görsel sanatlar alanı ile zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin resimleri sanat ilke ve elemanları ile hayal gücü yönünden karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda görsel sanat alanı öğrencilerinin gerçekçi ve somut resimlerde daha iyi oldukları; hayal ve soyut düşünmeye dayalı imgesel resimlerde ise zihinsel yetenek öğrencilerinin iyi oldukları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Üstün yeteneklilerde resim, zihinsel yetenek, Bilim ve Sanat Merkezi.

COMPARATIVE ANALYSIS OF PAINTING ABILITIES OF GIFTED STUDENTS IN VISUAL ARTS AND INTELLECTUALLY GIFTED STUDENTS

ABSTRACT

Gifted students who are different than the other students with many characteristics such as above average talent, motivation and creativity generally show their abilities in the fields of intellectual, music, and visual arts. In addition to having visual abilities, the students in the field of visual arts also have common characteristics with students of intellectual ability.

In this study, the paintings of visual arts students and intellectual ability students attending the Science and Art Center which meets the educational needs of gifted students were compared. In this study, a painting study was carried out with fourth-grade elementary school students depending on an existing real image and an imaginative image, and then paintings were evaluated. Paintings of visual arts students and intellectual ability students were compared in respect of art principles and elements and of imagination. At the end of the study it was found that the students of visual arts were good at realistic and tangible paintings and the students of intellectual ability category were good at imaginative paintings that depend on intangible thinking and dreaming.

Keywords: Paintings of gifted ones, intellectual ability, Science and Art center.

---

* Yrd. Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilimdalı.
m.aligenc@hotmail.com

1.GİRİŞ

Akranlarına göre yüksek düzeyde algılama, analiz etme ve hızlı karar verebilme kapasitesine sahip üstün yetenekli bireyler, eğitimde en çok verimin alınabileceği kesimi oluşturduğundan her toplumda bu bireylerin eğitimi dikkat çekmiştir.

Üstün zekâlılar, mensup oldukları toplumun en üst seviyede beyin ve öğrenme gücüne sahip olan en kıymetli varlıklardır. Bunlar her toplumun her alanda gelişmesini sağlayacak beyin gücü hazinesi ve potansiyelini oluşturmaktadırlar (Çağlar, 2004). Üstün yetenekli öğrenciler, hızlı öğrenme ve öğrendiğini işleme özellikleriyle eğitimde en çok verim alınabilecek kesimi oluşturmaktadır. Oranları itibariyle toplumun küçük bir kesimini oluştursalar da toplumun gelişimine yapacakları katkı düşünüldüğünde ekonomik, siyasi, askeri ve teknolojik gelişmelerin itici gücü oldukları söylenebilir (Kulaksızoğlu, 2004). Yazılı tarih, bir ölçüde üstün yeteneklilerin öyküleriyle doludur. Her dönemde topluluğun öncülüğünü üstlenmiş; yaratıcılığı, kahramanlığı, problem çözmedeki üstün gücü, etrafındakileri ikna ve etkileme gücü, sezgileri, icatları ve buluşları ile tarihi yönlendirmiş kişiler olmuşlardır (Akarsu, 2004a). Geleceğin şekillenmesinde üstün yeteneklilerin bu rollerini göz önüne alan toplumlar, üstün yetenekli eğitimine önem vermişlerdir. Üstün yetenekli eğitiminin önemine değinen Tozlu (2004), bir milletin varlıkta kalmasında, hatta merkezi bir güç olmasında üstün yeteneklilerin eğitilmesini ve onların işlevsel kılınmasını hayati bir önemde görmektedir. Üstün yeteneklilerden yararlanmanın tek yolu onlara sağlanacak özel eğitimidir. Üstün zekâlı çocukların yetenekleri, ilgileri ve istekleri yönünde geliştirmek suretiyle beyin güçleri fonksiyonel hale getirilebilmektedir (Çağlar, 2004).

Üstün yetenekliler için çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bunlardan Hurwitz ve Day'ın (2001) ifadesine göre üstün yetenekliler; yeteneklerini sergilerken yaşlılarıyla karşılaştırıldığında dikkate değer seviyede başarı gösteren, zekâ, yaratıcılık, sanatsal yetenek, liderlik kapasitesi ya da özel akademik alanlarda yüksek düzeyde performansla sahip normal okullarda sağlanamayan hizmet ve aktivitelere gereksinim duyan bireyler olarak tanımlanmıştır. Renzulli ise ortalama üstü yetenek, yaratıcılık ve yüksek seviyeli görev sorumluluğu (motivasyon) gibi üç özelliğin birlikte bulunması ve bu üç özelliğin birbiriyle etkileşimi üstün yeteneği ifade ettiğini belirterek üstün yeteneklilere farklı bir tanım getirmiştir (Renzulli, 1978). Renzulli'nin bu farklı tanımıyla zihinsel yetenek alanı yanında görsel yetenek alanı da tanımlanmıştır. Zihinsel yetenek alanı genel akademik ve IQ yönünden, görsel sanatlar alanı ise görsel yetenek becerileri yönünden üst düzeyde olan bireylerdir. Her iki kesimin karakteristik özelliklerinde farklılık görülse de ortak bazı özellikler de görülebilmektedir.

Zihinsel alan ile görsel alan öğrencilerinin bazı ortak özellikler taşımasından yola çıkılarak yapılan bu çalışma ile üstün yetenekli olan zihinsel yetenek alanı ve görsel sanatlar yetenek alanı öğrencilerin resim oluşturma düzeylerinin nasıl olduklarının ortaya konması amaçlanmıştır. Bu amaçla Bilim ve Sanat Merkezinde (Bilsem) üstün yetenek eğitimi gören zihinsel yetenek alanı ve görsel sanatlar yetenek alanı öğrencilerinden resim oluşturma düzeylerinin karşılaştırılması amacı ile gerçek bir durum resmi için "Okulumu Resimliyorum", imgesel bir durum resmi için ise "Hayalimdeki Okul" konulu resim oluşturmaları istenmiştir. Yapılan resimlerin gerçekçi ve imgesel yönden karşılaştırmalı değerlendirilmesi ve karşılaştırmalı analizi yapılmıştır.

1.1. Üstün Yetenek ve Sanat Alanı

Tarih boyunca her toplumda insanların dikkatini çeken üstün yeteneklilerin farklı tanımları yapılmıştır. Yapılan ilk tanımlar IQ puanına odaklanmış ve bireylerin bu testten yüksek puan almaları dâhilik göstergesi olarak görülmeye başlanmış ve yapılan tanımlar öğrencilerin akademik başarılarına odaklanmıştır (Beranek, 1993). Bu dönemde zihinsel yönden yetenekli olan bireylerin sanat alanında da başarılı olacağı düşünülmekteydi. IQ puanı temel gösterge olmuş ve üstün yetenek tanımları sanat alanı becerilerini dikkate almamıştır (Cutts ve Moseley, 2001). Görsel sanatlar becerilerine sahip bireylerin de yetenekli sayılmaları 1972'de Marland'ın yaptığı tanımla mümkün olabilmıştır. Marland'ın yaptığı tanımda zekâ, liderlik kapasitesi ya da özel akademik alanlarda yüksek düzeyde performans gösteren bireyler yetenekli olarak kabul edilirken bu alanlara sanatsal yetenek alanı da eklenmiştir (Hurwitz ve Day, 2001).

Görsel sanatlarda üstün yetenekliler, çizimleri yanında orijinal fikirler ya da yenilikler ortaya koymakta yüksek seviyede motivasyon, problem çözme yeteneği gibi özellikler göstermektedir (Cukierkorn, 2007). Boland (1986) ise görsel sanatlarda üstün yetenekliyi okul başarısı yüksek, görsel sanatların bir ya da birçok alanında (çizim, heykel, boyama, seramik, tekstil, fotoğraf, sanat eleştirisi) olağanüstü yetenek gösteren bireyler olarak tanımlamaktadır. Tanımlara bakıldığında her iki grubun farklı özellikler yanında ortak özellikler de (motivasyon, yaratıcılık, yeni fikirler) sergiledikleri görülmektedir. Ataman (2004), zihinsel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık alanında gösterdiği özellikler arasında güzelliğe duyarlı olduklarını ve nesnelerin estetik yanlarını keşfetmeye çalıştıklarını belirtmektedir.

Üstün yetenekli öğrenciler normal okul programlarından farklı olarak farklılaştırılmış eğitim programı ve hizmet gereksinimi içindedirler. Enç (2005), bu çocukların ortalama öğrenme gücü için düzenlenmiş bir eğitim programı içinde, uyum ve gelişim sorunu yaşayabileceklerini söylemektedir. Ayrıca bu öğrencilerin potansiyellerini verimli bir şekilde kullanmaları için gelişim hızları ile eğitim programları arasında bir uyumun olması önemlidir. Passow (1981) da bu bireylerin kendilerine ve topluma katkı sağlayabilmeleri için normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları ve hizmetlerine gereksinim duyduklarını belirtmektedir. Üstün yetenekliler için zorunlu olan farklılaştırılmış eğitim ülkeye göre farklılık arz etmektedir. Türkiye'de üstün yetenekliler eğitim ihtiyacı Bilim ve Sanat Merkezi (Bilsem) adlı kurumlar tarafından karşılanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Özel eğitime ihtiyaç duyan üstün yetenekli bireylerin eğitimi Türkiye'de 1992'den itibaren kurulmaya başlanan Bilim ve Sanat Merkezleri adlı kurumlarla sağlanmaktadır. Bu merkezler okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki öğrencilerin, üstün veya özel yeteneklerini geliştirerek bilimsel düşünme ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, problem çözen bireyler haline gelmeleri için gerçek yaşamda öğrenme fırsatları ve özel eğitim aktiviteleri sağlayan eğitim kurumlarıdır (Akkanat, 2004). Bilsemde öğrenciler zihinsel yetenek alanı, görsel yetenek alanı ve müzik yetenek alanı gibi üç alanda seçilmekte ve eğitim almaktadır (Bilsem Yönergesi, 2007).

Bilim ve Sanat Merkezlerinde kişinin biricikliği düşünülerek oluşturulmuş bir eğitim programı, öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayacak eğitim içeriğine sahiptir. Bu kurumlarda

öğrencilerin gerçek hayat problemleri ve konularında küçük takımlar halinde proje çalışması yapmaları beklenmektedir (Akarsu, 2004b). Eğitim ilkeleri; liderlik ruhu, yaratıcılık özelliği olan öğrencilerin ihtiyacına cevap vermek, yaparak yaşayarak proje temelli öğrenmeyi sağlamak, öğrencilerin eğitimlerinde sosyal ve duygusal gelişimi bütünlük içinde sunmaktır (Uzun, 2004a). Bilsem, üstün yetenekli çocukların çeşitli aktiviteler yapmalarına ve var olan yeteneklerini geliştirilmelerine imkân vermektedir (Sönmez, 2011). Bu modelin en büyük avantajı çocukları kendi okullarından, yaşlılarından sınıf arkadaşlarından ayırmadan çocuklara farklılaştırılmış eğitim sunmasıdır (Dönmez, 2004). Bilsem, öğrencilerin bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen ve kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerini sağlamak için kurulmuş kurumlardır (Bilsem Yönerge, 2007).

Uyum (oryantasyon), destek, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme ve proje gibi beş aşamadan oluşan Bilim Sanat Merkezlerinde eğitim, uyum dönemiyle başlamaktadır. Üstün yetenekli bireylerin sanat eğitiminde ilk olarak öğrencinin bireysel yeteneğinin farkına varılması ve bu yönde eğitim verilmesi önemli olduğundan (Garcia, 2006) bu dönemde öğrencinin hangi ilgi ve yetenek alanlarında öğrenmeye açık olduklarının farkına varılır. Destek eğitiminde geri bildirimlere dayalı olarak öğrencilerin ilgi ve yetenek alanları belirlenir ve öğrencilerin becerilerine katkı sağlamak için sanat problemleri çözmeye yönelik etkinlikler tasarlanır. Bireysel yetenekleri fark ettirici programda öğrencilerin uyum ve destek eğitiminde yapılan gözlemler ve alınan geri bildirimler sonucu öğrencilerin yetenek alanı belirlenir (Uzun, 2004b) ve öğrencinin bireysel yeteneği geliştirilir. Özel yetenekleri geliştirici programlarda öğrencilerin herhangi bir disiplinde derinlemesine veya ileri düzeyde bilgi, beceri ve davranış kazanmaları sağlanır. Proje aşaması; uyum, destek, bireysel yetenekleri fark ettirici programla temel becerileri almış öğrencilerin bağımsız, üretici, girişimci olduğu ve yaratıcı etkinlikte bulunduğu aşamadır (Bilsem Yönerge, 2007). Ayrıca öğrencilerin dıştan yönetimli bir disiplin ve denetim yerine, içten odaklı disiplin ve denetimli olarak çalışmalarını yürüttüğü dönemdir.

Öğrencilerin üstün yetenekli olarak kabul edilmesi (tanılanması) ve Bilsem'e kabul edilmeleri önemli konulardan biridir. Üç aşamada gerçekleşen seçimin birinci aşaması öğretmenlerin öğrencileri belli kriterler doğrultusunda zihinsel yetenek, görsel yetenek ve müzik alanında aday göstermeleriyle başlamaktadır. İkinci aşamada grup testi yapılır ve belli başarıyı gösteren adaylar bireysel incelemeye alınır; üçüncü aşamada zihinsel yetenek, görsel yetenek ve müzik alanı adayların ayrı ayrı bireysel incelemeye tabi tutulur. Bu tanılama sürecini Sak (2007), öğretmenin öğrencileri aday göstermesinden sonra genel yetenek testi uygulanır ve son aşama olarak bireysel inceleme yapılmaktadır, şeklinde özetlemektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Nitel yaklaşımlı olan araştırma, üstün yetenekli olarak tanılanan, zihinsel yetenek alanı öğrencileri ile görsel sanatlar yetenek alanı destek eğitim aşaması (4. Sınıf) öğrencilerinin yaptıkları resimlerin karşılaştırılması sonucu elde edilen verilere dayalı betimsel bir modeldedir. Betimsel araştırma, elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara

göre özetlendiği ve yorumlandığı bir araştırmadır. Bu analizde de elde edilen veriler özetlenip yorumlanarak sunulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu üstün yetenekli olarak tanımlanmış ve Bilim ve Sanat Merkezine devam eden destek dönemi (4. Sınıf) düzeyindeki toplam 18 öğrenciden oluşmaktadır. Uyum aşamasından sonra destek aşaması öğrencilerin kendilerini görsel olarak ifade ettikleri ilk süreç olduğundan bu süreçteki öğrenciler çalışma grubu olarak seçilmiştir. Bu öğrencilerinden 3 erkek 6 kız zihinsel yetenek alanında, 5 erkek 4 kız öğrenci ise görsel sanatlar yetenek alanında eğitim görmektedir. Çalışma grubunun oluşturulmasında örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2000), bu örnekleme yönteminin araştırmaya hız ve pratiklik kazandırdığını belirtmektedir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri öğrencilerin yaptıkları resimlerden elde edilmiştir. Öğrencilerin hayatında okul önemli bir yer tutduğundan öğrencilerin iyi bir gözlem yaptığı alanlardan biri de okul olmaktadır. İyi bir gözlemin resim için iyi bir sonuç vereceği düşüncesinden hareketle okul resim çalışması için konu olarak düşünülmüş ve görsel sanatlar alanında üç uzmana danışılarak olumlu görüş alınmıştır. Resimler 35x50 cm resim kâğıdı üzerine pastel boya ile yapılmıştır. Resim çalışması için her iki grubun resim kâğıdı, kurşun kalem ve pastel boya araştırma tarafından sağlanmıştır.

Zihinsel yetenek alanı öğrencileri ve görsel sanatlar yetenek alanı öğrencilerine birer ders saatinde (40 dk.) gerçekçi durum resim için "Okul Bahçesi" resmi, ikinci ders saatinde imgesel durum resmi için "Hayalimdeki Okul Bahçesi" resmini oluşturmaları istenmiştir. Aynı konular zihinsel yetenek grubunda da uygulanmıştır. Elde edilen ürünler önceden hazırlanmış değerlendirme formunda bulunan "Sanat İlke ve Elemanları" ile "Hayal" yetenekleri açısından üç uzman tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirme formunun hazırlanmasında 1-8. sınıflar görsel sanatlar dersi öğretim programından yararlanılmış, alan uzmanlarının görüşü alındıktan sonra forma son şekil verilerek uygulanmıştır. Formda sanatın ilke ve elemanları olan çizgi, biçim, form, renk, doku, mekân, hareket, ritim, denge, vurgu, oran-orantı ve birlik resimde hayal kullanımı başlığı altında; konuya farklı bakış, simge kullanımı, hayalde ayrıntı ve özgün anlatım gibi ifadeler yer almıştır.

Verilerin analizinde araştırmada uygulama çalışmaları tamamlandıktan sonra elde edilen verilerin dökümü yapılmış ve veriler üç sanat uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirilen veriler "Okul Bahçesi" ve "Hayalimdeki Okul Bahçesi" için ayrı oluşturulan değerlendirme formlarında, her alan ile ilgili belirlenen alt beceriler öğrenci resminde var ise "Yeterli" sütununa, yok ise "Yetersiz" sütununa sayı olarak yazılmıştır. Elde edilen bu veriler frekans ile tablo üzerinde gösterildikten sonra verilerin karşılaştırmalı betimsel analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR ve YORUM

Araştırmadan ortaya çıkan bulgular Tablo 1, 2, 3 ve 4'te sunulmuştur. Tablolarda görsel yetenek alanı öğrencileri ve zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin gerçek durum resimleri

ile imgesel durum resimlerinin sanat eleman ve ilkeleri yönünden başarı frekansları belirtilmiştir.

Tablo 1.

Gerçek Durum Resimlerinde Görsel Yetenek ve Zihinsel Yetenek Alanı Öğrenci Resimlerinin Sanat Eleman ve İlkeleri Yönünden Başarı Frekansları

		Görsel Yetenek Öğrencisi (9)						Zihinsel Yetenek Öğrencisi (9)							
		Uz. 1		Uz. 2		Uz. 3		Uz.1		Uz. 2		Uz. 3			
Sanat Elemanları	Çizgi	9	-	9	-	9	-	100	6	3	7	2	7	2	74
	Biçim	8	1	9	-	8	1	93	5	4	6	3	6	3	63
	Form	9	-	9	-	9	-	100	7	2	6	3	6	3	70
	Renk	9	-	9	-	9	-	100	7	2	6	3	6	3	70
	Doku	9	-	9	-	9	1	100	6	3	7	2	7	2	74
	Mekân	9	-	8	1	8	1	93	7	2	6	3	7	2	74
Sanat İlkeleri	Hareket	8	1	9	-	9	-	96	6	3	8	1	7	2	78
	Ritim	9	-	8	1	8	-	93	7	2	6	3	7	2	74
	Denge	8	1	9	-	8	1	93	6	3	7	2	7	2	74
	Vurgu	7	2	8	1	8	1	85	6	3	7	2	8	1	78
	Oran-orantı	9	-	8	1	9	-	96	8	1	8	1	9	-	93
	Birlik	8	1	9	-	9	-	96	7	2	6	3	7	2	74
Ortalama % 95								Ortalama % 75							

Tablo 1 incelendiğinde, gerçek durum resimlerinde görsel sanatlar alanı öğrencilerinin (% 95) sanat ilke ve elemanları yönünden zihinsel yetenek alanı (% 75) öğrencilerine göre daha başarılı oldukları görülmektedir.

Sanat ilke ve elemanları yönünden görsel sanatlar yetenek alanı öğrencileri kendilerinden beklenen becerileri gösterdikleri, çizgi, form, renk ve dokudan tam puan aldıkları görülmektedir. Zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin ise sanat ilke ve elemanları yönünden görsel sanatlar alanı öğrencileri kadar başarılı çalışmalar ortaya çıkaramadıkları, kendi grubu içerisinde ise sanat elemanlarına göre sanat ilkelerinde daha başarılı oldukları görülmektedir. Görsel sanatlar alanı öğrencilerinin zihinsel yetenek alanı öğrencilerine göre başarılı olmaları beklenen bir sonuçtur. Zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin sanat elemanlarına göre sanat ilkelerinde daha başarılı olmaları, sanat ilkelerinin tasarım elemanlarına göre yorum gücü gerektirmesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Zihinsel yetenek alanı karakteristik özelliklerine bakıldığında yorumlama becerilerinin iyi olduğu görülmektedir.

Tablo 2.

Gerçek Durum Resimlerinde Görsel Yetenek ve Zihinsel Yetenek Alanı Öğrenci Resimlerinin Hayal Yönünden Başarı Frekansları

		Görsel Yetenek Öğrencisi						Zihinsel Yetenek Öğrencisi							
		Uz.1		Uz. 2		Uz. 3		Uz. 1		Uz. 2		Uz. 3			
Hayal	Konuya farklı bakış	8	1	8	1	9	-	93	8	1	8	1	9	-	93
	Simge kullanımı	8	1	7	2	8	1	81	9	-	8	1	8	1	93
	Hayalde ayrıntı	8	1	9	-	8	1	93	7	2	8	1	9	-	89
	Özgün anlatım	8	1	9	-	7	2	85	8	1	7	2	9	-	89
Ortalama % 88								Ortalama % 91							

Tablo 2 incelendiğinde, gerçek durum resim çalışmalarında zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin (% 91) hayal yönünden görsel sanatlar alanı (% 88) öğrencilerinden daha iyi oldukları görülmektedir. Tablo 1 ile karşılaştırıldığında görsel yetenek alanı öğrenci başarısında düşüş zihinsel yetenek alanı öğrencilerinde ise artış görülmektedir. Zihinsel yetenek grubunun hayal yönünden görsel sanat alanı öğrencilerinden daha iyi olması bu grubun yorum yapabilme gücünün çok iyi olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu yetenek grubuna uygun sanat eğitiminin verilmesi durumunda sanat elemanları yönündeki eksikliklerini kısa sürede tamamlayabilecekleri ve görsel sanatlar alanında başarılı çalışmalar yapabilecekleri düşünülmektedir.

Tablo 3.

İmgesel Durum Resimlerinde Görsel Yetenek ve Zihinsel Yetenek Alanı Öğrenci Resimlerinin Sanat Eleman ve İlkeleri Yönünden Başarı Frekansları

		Görsel Yetenek Öğrencisi (9)						Zihinsel Yetenek Öğrencisi (9)							
		Uz. 1		Uz. 2		Uz. 3		Uz. 1		Uz. 2		Uz. 3			
Sanat Eleman	Çizgi	8	1	7	2	7	2	81	5	2	6	3	6	3	63
	Biçim	7	2	6	3	7	2	74	6	3	7	2	8	1	78
	Form	9	-	8	1	8	1	93	7	2	6	3	6	3	70
	Renk	9	-	9	-	9	-	100	6	3	7	2	7	2	74
	Doku	8	1	9	-	8	1	93	7	2	8	1	7	2	81
	Mekân	7	2	8	1	9	-	85	9	-	6	3	7	2	81
Sanat İlkeleri	Hareket	8	1	7	2	9	-	89	8	1	9	-	8	1	93
	Ritim	8	1	8	1	7	2	85	7	2	8	1	7	2	81
	Denge	8	1	9	-	8	1	93	8	1	9	-	8	1	93
	Vurgu	8	1	7	2	7	2	81	7	2	7	2	8	1	81
	Oran-orantı	9	-	8	1	8	1	93	8	1	7	2	8	1	85
	Birlik	8	1	7	2	9	-	89	8	1	6	3	8	2	81
Ortalama % 88							Ortalama % 80								

Tablo 3 incelendiğinde, imgesel durum resimlerinde görsel sanatlar alanı öğrencilerinin sanat ilke ve elemanları yönünden (% 88), zihinsel yetenek alanı öğrencilerine (% 80) göre daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 1 ile karşılaştırıldığında gerçek durum resimlerinde görsel sanatlar alanı öğrencilerinin yeterlilik ortalaması % 95 iken imgesel durum resimde bu öğrencilerin yeterlilik ortalaması % 88 olmuştur. Gerçek durum resimlerinde sanat elemanları olan çizgi, form, renk ve dokuda tam puan alırken imgesel durum resimlerinde sadece renkte tam puan aldıkları görülmüştür. Gerçek durum resimlerinde zihinsel alan öğrencilerinin yeterlilik ortalaması %75 iken imgesel durum resimlerinde bu öğrencilerin yeterlilik ortalaması % 80 olmuştur. Zihinsel alan öğrencilerinin imgesel durum resimlerinde başarılarının artması bu öğrencilerin daha fazla hayal ve soyut düşünebilme becerisine sahip olduğunu düşündürülebilir.

İmgesel durum resimlerinde görsel sanatlar alanı öğrencileri sanat ilke ve elemanları yönünden zihinsel yetenek alanı öğrencilerinden daha başarılı olsalar da bu başarı seviyesinin gerçek durum resimlerine göre düştüğü görülmektedir. Gerçek durum resimleriyle kıyaslandığında imgesel durum resimlerinde zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin başarı seviyesinin yükseldiği görülmektedir.

Tablo 4.

İmgesel Durum Resimlerinde Görsel Yetenek ve Zihinsel Yetenek Alanı Öğrenci Resimlerinin Hayal Yönünden Başarı Frekansları

	Görsel Yetenek Öğrencisi (9)						Zihinsel Yetenek Öğrencisi (9)							
	Uz. 1		Uz. 2		Uz. 3		Uz. 1		Uz. 2		Uz. 3			
Hayal Konuya farklı bakış	7	2	8	1	7	2	81	9	-	8	1	9	-	96
Simge kullanımı	8	1	7	2	7	2	81	8	1	9	-	7	2	89
Hayalde ayrıntı	8	1	9	-	8	1	85	9	-	8	1	9	-	96
Özgün anlatım	7	2	8	1	6	3	78	8	1	8	1	8	1	89
	Ortalama % 81						Ortalama % 93							

Tablo 4 incelendiğinde imgesel durum resimlerinde zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin (% 93) hayal yönünden görsel sanatlar alanı (% 81) öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir. İmgesel durum resimlerinde görsel sanatlar alanı öğrencileri sanat ilke ve elemanları yönünden zihinsel yetenek alanı öğrencilerinden daha başarılı oldukları, hayal yönünden ise zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin daha başarılı oldukları görülmektedir.

Gerçek durum resimleri ile kıyaslandığında imgesel durum resimlerinde görsel sanatlar alanı öğrencilerinin başarı seviyesinin düştüğü görülmektedir. Zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin başarı seviyelerinin ise yükseldiği görülmektedir. Bu durum görsel sanat alanı öğrencilerini gerçekçi ve somut resimlerde ve özellikle görsel biçim dili olan sanat ilke ve elemanlarının kullanımında iyi oldukları, hayal ve soyut düşünmeye dayalı imgesel resimlerde ise zihinsel yetenek öğrencilerinin iyi oldukları görülmektedir. Bu durum görsel sanatlar öğrencilerinin ve zihinsel yetenek öğrencilerin karakteristik özellikleriyle ilişkili oldukları düşünülmektedir.

4.TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bulgulara bakıldığında yapılan gerçek durum ve imgesel durum resimlerinde sanat ilke ve elemanları yönünden görsel sanatlar alanı öğrencilerinin daha başarılı oldukları resimlerdeki hayal yönünden ise zihinsel yetenek alanı öğrencileri daha başarılı oldukları görülmüştür. Bu durum görsel yetenek alanı öğrencilerinin teknik yönden, zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin ise hayal yönden iyi düzeyde olduğunu göstermiştir. Görsel yetenek alanı öğrencilerinin teknik yönden, zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin ise hayal yönden iyi düzeyde olmaları bu öğrencilerin yetenek alanı karakteristik özellikleriyle ilişkili olduğunu düşündürmektedir. İlgili literatürde görsel sanatlarda üstün yetenekliler; çizim ve boyamadaki olağanüstü yeteneklerine vurgu yapılırken, zihinsel yetenek alanı için ise ortalama üstü yetenek, yaratıcılık ve motivasyona vurgu yapılmaktadır. Bu özelliklerden hareketle zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin sanat alanında da başarı gösterebilecek özelliklere sahip oldukları görülmektedir. Bu konuda Özsoy (2003), gelişmiş bir hayalin imgesel yapılan çalışmalarda başarı getirdiğini belirtmektedir.

Yapılan gerçek durum resimlerinde görsel sanatlar alanı öğrencileri sanat “İlke ve Elemanları” bakımından zihinsel yetenek alanı öğrencilerine göre daha başarılı olmuşlardır. İmgesel durum resimlerinde ise görsel sanatlar alanı öğrencilerinin sanat “İlke ve Elemanları”ndaki başarıları düşmüştür. Bu durum imge ve hayal arttıkça görsel sanatlar alanı öğrencilerinin başarılarının düştüğünü göstermektedir. Zihinsel yetenek öğrencilerinde ise bu durumun tersi yaşanmaktadır. Literatürde, Kagan (1993), sanatın iki türlü olduğunu belirtir. Birincisi sanatın içsel biçimi, yani sanatın içeriğinin imgesel

olarak somutlaştırılışı ile ilgili zihinsel etkinlik düzeyindedir. Yaşamın imgesel modeli sanatçının zihninde var olur. Bu durum hayal gücünün yaratıcı etkinliğinin bir sonucudur. İkinci durumda sanatın dışsal biçimi, sanatsal imgenin maddi gövdesi oluşur, sanatsal bir içeriğin nesnel taşıyıcısı var olur (Bender, 2006). Birincisinde hayal önemli iken ikincisinde teknik biçim olan sanat ilke ve elemanları önemli olmaktadır.

Yapılan gerçek durum resimlerinde zihinsel yetenek alanı öğrencileri, hayal yönünden daha başarılı olmuşlardır. İmgesel durum resimlerinde ise zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin hayal yönünden başarıları daha da artmıştır. Bu durumda resimde hayal imkânı arttıkça zihinsel yetenekli öğrencilerin başarısında artış olduğu görülmektedir. Zihinsel yetenek grubunun "Hayal" bakımından görsel sanat alanı öğrencilerinden daha iyi olması bu grubun daha fazla hayal, soyut düşünebilme becerisi ve yorum yapabilme gücünün olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. İlgili literatürde Boland (1986), üstün yetenekli öğrencilerin dinamik ve sezgisel hayal güçlerine vurgu yapmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin ürünler ortaya koyarken gelişmiş hayal güçlerini kullanmaları ürünlerin niteliğini arttırmaktadır. Clark ve Zimmerman (1998), üstün yetenekli olarak kabul edilen öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra, sanat (resim) alanında da yetenekli olduklarını belirtmektedir. Akarsu (2004a), da üstün yetenekli çocukların yüksek motivasyon, gözlem ve analiz gücü, akıl yürütme, problem çözme, geniş hayal ve imge gücü, yaratıcılık, estetik duyarlılık, kendine güven özellikleri olduğunu belirtmektedir. Belirtilen bu özellikler resimde başarı getirmektedir.

Araştırmadaki bulgular da görsel sanat alanı öğrencilerinin gerçekçi ve somut resimlerde ve özellikle görsel biçim dili olan sanat ilke ve elemanlarının kullanımında iyi oldukları, hayal ve soyut düşünmeye dayalı imgesel resimlerde ise zihinsel yetenek öğrencilerinin iyi oldukları görülmektedir. Zihinsel yetenekli öğrencilerin teknik yönden desteklenmesi durumunda görsel sanatlar alanında başarılı çalışmalar ortaya çıkarabilecekleri düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle Bilsem destek eğitimi ve bireysel yetenekleri geliştirme eğitim sürecinde gönüllülük esasına bağlı olarak dileyen zihinsel yetenekli öğrencilerin zayıf oldukları sanat ilke ve elemanları yönden desteklenmesi önerilmektedir. Sanat yönü daha başarılı olan zihinsel yetenek alanı öğrencisi, kendi alan yeteneklerini geliştirirken sanata da hobinin ötesinde bir ilgi gösterebilecektir.

Araştırmadaki bulgularda görsel sanat alanı öğrencilerinin gerçekçi ve somut resimlerde ve özellikle görsel biçim dili olan sanat ilke ve elemanlarının kullanımında iyi oldukları görülmektedir. Başarılı ürün için sanatın teknik yön yanında hayal yönünden de iyi düzeyde olması gerekmektedir. Bunun için sanat ilke ve elemanlarına göre nispeten zayıf olan görsel sanat alanı öğrencilerinin hayal yönlerinin geliştirilmesi için imgesel ve hayali çalışmalara ağırlık verilmesinin daha iyi sonuç vereceği düşünülmektedir. Bunun için destek, bireysel yetenekleri fark ettirme ve özel yetenekleri geliştirme programlarında imgesel ve hayali çalışmalara öncelik verilmesi önerilmektedir. Böylece Bilsem son eğitim aşaması olan proje aşamasına geçmeden önce görsel sanat alanı öğrencilerin imgesel yönden eksiklerinin giderilmesi, öğrencinin özgün sanat eseri üretmesine ve sanat organizasyonlarında bulunmasına önemli katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, F. (2004a). Üstün yetenekliler. Şirin M. R., Kulaksızoğlu A., Bilgili A. E. (Ed.). *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı, 127–154.
- Akarsu, F. (2004b). İstanbul bilim ve sanat merkezi (Bilsem) için bir öğrenme modeli. Şirin M. R., Kulaksızoğlu A., Bilgili A. E. (Ed.). *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı yayınları, 357–367.
- Akkanat, H. (2004). Üstün veya özel yetenekliler. Şirin M. R., Kulaksızoğlu A., Bilgili A. E. (Ed.). *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı, 169–193.
- Ataman, A. (2004). Üstün zekâlı ve üstün özel yetenekli çocuklar. Şirin M. R., Kulaksızoğlu A., Bilgili A. E. (Ed.). *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı, 155–168.
- Bender, M. T. (2006) *Resim-iş eğitimi öğrencilerinde duygusal zekâ ve yaratıcılık*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, İzmir.
- Beranek, D. J. (1993). *An international survey of definitions of giftedness and of procedures to indentify and select students for gifted program*. A Dissertation of Doctor Division of Teacher Education and The Graduate School of University of Oregon.
- Bilsem Yönergesi (2007). *Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Boland, D. (1986). Artistically talented students: a call for research. *Working Papers in Art Education*, 5 (1), 16–25.
- Clark, G. and Zimmerman, E. (1998). Nurturing the arts in programs for gifted and talented students. *Phi Delta Kapan*, 79 (10), 746–751.
- Cukierkorn, J. (2007). Supporting talent in the visual arts. *Friends for Gifted Education Newsletter*, 7 (2), 1–4.
- Cutts, N. E. and Moseley, N. (2001). *Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi*. (Çev. Ersevîm İ.), İstanbul: Özgür Yayıncılık.
- Çağlar, D. (2004). Üstün zekâlı çocukların eğitim modelleri. Şirin M. R., Kulaksızoğlu A., Bilgili A. E. (Ed.). *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı, 317–334.
- Dönmez, N. (2004). Bilim Sanat Merkezleri'nin kuruluşu ve işleyişinde yapılması gereken düzenlemeler. Kulaksızoğlu A., Bilgili A. E., Şirin M. R. (Ed.). *I. Türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi, üstün yetenekli çocuklar bildiriler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı, 69–84.
- Enç, M. (2005). *Üstün Beyin Gücü Gelişim ve Eğitimleri*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Göktere, M. ve Çepni, S. (2004). Üstün yetenekli çocuklara verilen değerler eğitiminde öğretmen rolü. Şirin M. R., Kulaksızoğlu A., Bilgili A. E. (Ed.). *Üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı, 369-383.
- Hurwitz A. and Day, Michael (2001). *Children and their art methods fort he elementary school* (7th Edition). Orlando: Harcourt College Publishers.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). Üstün yetenekli çocuklar kongresi önsözü. Kulaksızoğlu A., Bilgili A. E., Şirin M. R. (Ed.). *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı, 7–8.

- Passow, A. H. (1981). The nature of giftedness and talent gifted, *Child Quarterly*, 25(1), 5–10.
- Renzulli, J. S. (1978). What makes giftedness. *Phi Delta Kapan*, 60 (3), 180–186.
- Sönmez, H. (2011). *Üstün yeteneklilerin eğitimi*, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*12(141), 43-45.
- Tozlu, N. (2004). Türkiye'nin merkezi (ksen) bir güç olmasında üstün yeteneklilerin eğitimi üzerine bir tartışma. Kulaksızoğlu A., Bilgili A. E., Şirin M. R. (Ed.). *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı, 201–211.
- Uzun, M. (2004a). Üstün veya özel yetenekli çocukların eğitiminde yeni bir model: bilim ve sanat merkezleri. *Üstün Veya Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi Paneli*, 3–4 Mayıs. İzmir, 22–28.
- Uzun, M. (2004b). Türk milli eğitimi bütünlüğü içinde üstün veya özel yetenekli öğrencilerin eğitimi. *Üstün Veya Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi Paneli*, 3–4 Mayıs İzmir, 22–28.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (2.Baskı), Ankara: Seçkin yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Gifted students who are different from their peers with several attributes such as above average ability, motivation and creativity generally distinguish themselves in intellectual ability, musical ability and visual arts ability.

Different definitions of gifted persons who attracted the attention of people in every society throughout history were made. First definitions were focused on IQ score, and it was considered that individuals getting higher scores on this test were regarded as genius and definitions made were focused on academic achievements of students. In this period it was thought that students in the field of intellectual ability could be successful on arts too. Definitions based on IQ scores which did not consider art abilities of students continued up to the definition of Marland in 1972. In this definition, gifted people were defined as the individuals who are able to do high level works due to their distinguished abilities. These individuals are the children and the young showing remarkable success compared to their peers, displaying high performance in intelligence, creativity, artistic ability, leadership capacity or specific academic fields and needing services and activities not provided in normal schools, when exhibiting their abilities. Renzulli made a different definition for those gifted: he stated that existence of three features such as above average abilities, creativity and high level sense of mission (motivation) together and interaction of these three abilities express the superior ability. That definition of Renzulli also describes the visual arts ability as well as intellectual ability. Those gifted in visual arts also show original ideas and innovations besides their paintings and they also exhibit some features such as high-level motivation, problem solving ability. In another definition, he describes those gifted in visual arts as individuals whose school success is higher and who show extraordinary abilities in one or several fields of visual arts (Painting, sculpture, dyeing, ceramic, textile, photograph, art critics). Considering the definitions, it is seen that both groups show common features (motivation, creativity, new ideas) as well as different features. He specifies that, among those features shown by intellectually gifted students in the field of creativity, they are also sensitive to beauty and attempt to explore the aesthetic aspects of the objects.

Those gifted are defined as individuals who need services and activities which are not provided in normal schools. Education of these individuals who need private education is provided at Science and Art centers in Turkey (Bilsem) organizations. These centers are the organizations which provide learning opportunities and private education possibilities that combine scientific thought and behaviors with aesthetic values in order to make individuals creative, productive and good at problem solving by developing superior or special abilities of students receiving education in elementary schools and secondary schools. Students in Bilsem are chosen into three main fields such as intellectual abilities, visual abilities and music abilities and receive education into these fields. Intellectual ability field include skilled students in respect of general academic and IQ and visual arts field include students having high level of visual abilities. Although some characteristic differences are seen between students in the field of intellectual ability and visual arts ability, they may also show common features.

With this study based on common features of intellectual and visual field students, it was aimed to reveal painting generation and painting levels of gifted students in the field of

visual art and in intellectual ability. For that reason, students in the field of intellectual ability and in the field of visual arts ability receiving education gifted students were requested to generate paintings titled “I paint my school” for realistic situation and “school in my dreams” for imaginative situation. Paints were compared in respect of realistic and imaginative perspective.

2. Method

Model of research: This qualitative approached research is a descriptive model which depends on data acquired as a result of the comparison of paintings of intellectually gifted students and students with visual arts ability.

Working group: Working group consisted of 18 fourth-grade elementary school who were described as gifted students in the fields of intellectual ability and visual arts.

Data Collection and Analysis: Students in the field of intellectual ability and visual arts were requested to generate “School garden” painting for realistic situation picture for the first course hour (40 minutes) and “School garden in my dreams” for imaginative situation picture for the second course hour. The same topics were applied to the group of intellectual ability. Obtained products were evaluated by three experts in respect of “art principles and elements” and “imagination” abilities. If sub-abilities mentioned for each field exist in the picture of student, it has been marked in figures on “satisfactory” column; if not existing it was written as “unsatisfactory” column. After these data obtained were shown on table with frequency, comparative descriptive analysis of data was carried out.

3. Findings and remark

In realistic situation paintings, students in the field of visual arts are founded more successful in respect to art principles and elements (95 %) comparing to the students in the field of intellectual ability (75 %).

Students in the field of visual arts ability are founded to show expected achievement in respect to art principles and elements and they got full scores from drawing, form, color and texture. It is seen that students in the field of Intellectual ability could not reveal successful works on principles and elements of art as much as students in the field of visual arts and they were more successful in the principles of art than the elements of art within its group.

In realistic situation works, it is seen that students in the field of intellectual ability were better than (91 %) the students in the field of visual arts ability (88 %). There is a decrease in the achievement of students in the field of visual ability and an increase in the achievement of students in the field of intellectual ability. It is considered that to be better in respect to imagination for intellectual ability group than the students in the field of visual arts ability resulted from interpretive power of this group.

In imaginative situation pictures, it was found that; visual arts students are more successful (88 %) in respect of principles and elements of art comparing to students in the field of intellectual ability (80 %).

In imaginative situation pictures, it is seen that students in the field of intellectual ability were more successful (93 %) in respect of imagination comparing to students in the field of visual arts ability (81 %). In imaginative situation pictures, it is seen that students in

the field of visual arts were more successful than the students in the field of intellectual ability in respect to the principles and elements of art and students in the field of intellectual ability were more successful in respect to imagination.

4. Discussion and result

Students in the field of visual arts have been more successful in realistic situation paints in respect to principles and elements of art; students in the field of intellectual ability have been more successful in respect of imagination. This situation revealed that students in the field of visual art ability were technically at a good level and student in the field of intellectual ability were imaginatively in at a good level.

In realistic situation pictures, students in the field of visual arts have been more successful than the students in the field of intellectual ability in respect to “principles and elements” of art. In imaginative situation pictures, achievements of students in the field of visual arts ability decreased about principles and elements of art. This situation shows that if image and imagination increase, achievements of visual arts students reduces. It is vice versa for the intellectual ability students.

In realistic situation pictures, students in the field of intellectual ability field have been successful in respect of imagination. In imaginative situation paintings, achievement of students in the field of intellectual ability increased more in respect of imagination. In this situation it is seen that as long as the imagination opportunity increases on picture, achievement of students in the field of intellectual ability would also raise. Being better for intellectual ability group than students in the field of visual arts in respect of “imagination” depends on more imagination, intangible thinking capability and interpretative power of this group.